

Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelman ohjaussuunnitelma

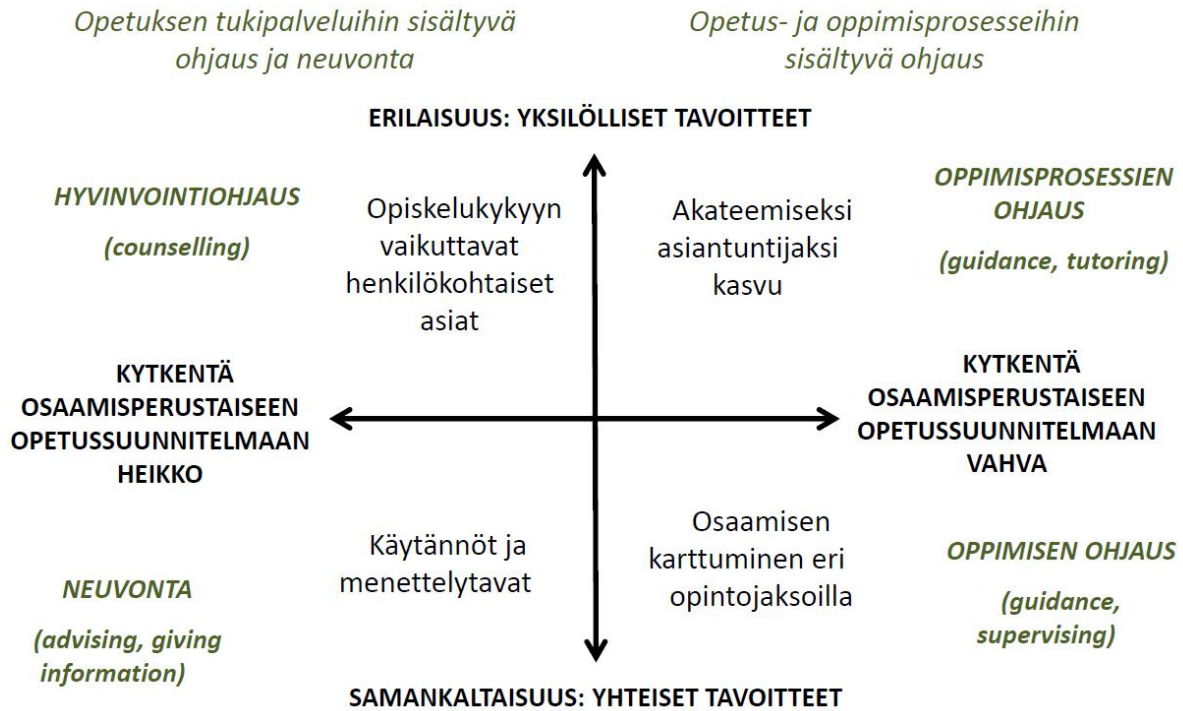
1. Laadukkaan ohjauksen lähtökohdat ja ohjaussuunnitelman tavoitteet

Tampereen yliopistossa tapahtuneen laajan koulutus uudistuksen yhteydessä on päätetty, että jokaisella tutkinto-ohjelmalla on ohjaussuunnitelma. Kirjallisen ohjaussuunnitelman tarkoituksena ja tavoitteena on koordinoita ohjauksen kokonaisuutta tutkinto-ohjelmassa, toisin sanoen tehdä näkyväksi se mitä ohjaus on ja näin pystyä sitä kehittämään. Ohjaussuunnitelma ymmärretään politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelmassa alati kehittyvänä prosessina, joka on rakentunut ja rakentuu vastauksista sarjaan kysymyksiä. Näihin kysymyksiin – kuten mitä opintojen ohjaus yliopistossa on, mitä ohjauksella ymmärretään, kuka antaa ohjausta, miten ohjausta annetaan eli ohjauksen hyvät käytännöt, mistä näkee, että ohjaus on ollut onnistunutta – on pyritty yhteisesti keskustellen hakemaan vastauksia. Käsillä oleva ohjaussuunnitelma on tuon keskustelun dokumentointia.

Ohjaussuunnitelman pedagogisena lähtökohtana on laaja ja kokonaisvaltainen ohjauksen käsitys. Sen tavoitteena on opiskelijan itseohjautuvuus, osaamisen kehittyminen ja akateemiseksi asiantuntijaksi kasvamisen. Ohjaustoiminnan voidaan arvioida olevan onnistunutta, mikäli opiskelijat pystyvät asianmukaisesti etenemään opinnoissaan ja saavat tutkintonsa valmiiksi. Toimivan ja johdonmukaisen opetussuunnitelman mukaisesti jokainen opetustapahtuma on ohjaustapahtuma. Ohjauksen käytännöt ovat luonteeltaan dialogisia ja neuvottelevia. Ohjaus on siis integroituneena opetussuunnitelmaan eikä sitä ymmärretä siitä erillisinä tapahtumina. Koska jokainen opettaja on ohjaaja, ohjaus kuuluu luonteva osana jokaisen opettajan työhön. Ohjaus on toisaalta olemassa läpäisyperiaatteella ja toisaalta niin sanottuna tutorperustaisena mallina kuten myöhemmästä esityksestä ilmenee (ks. Vehviläinen 2012; Saukkonen 2007).

2. Opintojen ohjaukseen liittyvä työnjako

Tampereen yliopiston opiskelijoille tarjotaan ohjausta ja opetuksen tukipalveluita monessa eri paikassa ja monia erilaisia tarpeita varten. *Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelman antama ohjaus liittyy erityisesti opetukseen ja oppimiseen.* Muualla annettu ohjaus liittyy puolestaan etupäässä opetuksen tukipalveluihin, kuten esimerkiksi hyvinvointiohjaukseen ja tutkinnon suorittamiseen liittyvään opintoneuvontaan. Jaottelu on esitetty havainnollistavasti alla olevassa kaaviossa (Annala 2012), jossa politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelman opintoihin liittyvä ohjaus sijoittuu pystyakselin oikealle puolelle.

3. Opintojen ohjauksen tavoitteet ja ajalliset vaiheet

Poliitiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelman opintojen ohjauksen tavoitteet ovat seuraavat:

- Valmiudet itsensä jatkuvaan kehittämiseen: oman edistymisen reflektointi ja laajemmin yleisten arviointitaitojen mahdollistaminen ja syventäminen osallistumalla opetuksen laadun kehitystyöhön (opiskelijoiden kurssipalautteet, lukuvuosipalaute, muu opetuksesta annettava palaute, yhteistyötilaisuudet) sekä omien opintojen itseohjautuvaan suunnitteluun
- Tutkimuksellisten taitojen kehittyminen: käynnistyy tieteellisen kirjoittamisen kurssilla ensimmäisen opiskeluvuoden syksyllä; jatkuu läpi opintojen, erityisesti tutkielmien kirjoittamisen yhteydessä
- Kansainvälistyminen: vaihto-opintomahdollisuuksien tukeminen; opetuksen globaalit ja alueelliset teemat; vieraskielinen opetus; yhteistyöverkostot opetuksessa
- Työelämä- ja asiantuntijuusvalmiudet: vuorovaikutteisen, kriittisen ajattelun sekä synteettisen ja analyttisen työotteen kehittyminen (seminaaritaidot, projektitaidot, aineiston keruu ja analysointi, argumentaatiotaidot, suullinen ja kirjallinen viestintä keskeistä)
- Tutkintojen suorittaminen: opiskelija kykenee suorittamaan kandidaatintutkintonsa tavoiteajassa kolmessa vuodessa (vuosittainen opintopistemäärätavoite 55 op) ja maisterin tutkinnon kahdessa vuodessa (vuosittainen opintopistemäärätavoite 60 op).

Ohjaus jakautuu opiskelijoiden opintopolkujen ja tutkintorakenteen mukaisesti kolmeen ajalliseen vaiheeseen, jotka esitetään seuraavassa taulukossa:

Ohjauksen vaiheet	Kandi I 1. opiskeluvuosi	Kandi II 2. ja 3. opiskeluvuosi	Maisteriopinnot 1. ja 2. opiskeluvuosi
Ohjauksen lähtökohdat <i>Miksi ohjataan ja mihin tarpeisiin ohjaus vastaa?</i>	Opintojen suunnittelu sekä oman oppimisen ja tavoitteiden kartoittaminen (HOPS); tieteenalan lähtökohtiin ja keskeisiin kysymyksiin tutustuminen; valinnaisten opintojen mahdollisuuksien kartoittaminen ja tutustuminen	Opintojen suunnitelmallinen toteuttaminen; mahdollinen vaihto-opintojakso ja kansainvälistyminen; tieteenalan erityisteemoihin perehtyminen ja suuntautuminen maisteriopintoihin; opintojen näkökulman laajentaminen valinnaisten opintojen kautta	Opintojen suunnitelmallinen toteuttaminen; mahdollinen työelämäjakso ja akateemiseksi asiantuntijaksi kasvaminen; tieteenalan erityisteemoihin syventyminen ja osaamisen, tietojen ja taitojen laajentaminen valinnaisilla opinnoilla;
Ohjauksen toimijat ja tilat <i>Kuka ohjaa ja missä?</i>	Tutkinto-ohjelman orientoivat opinnot (1. syksy) Tutoropettajien ohjauskustelut (1. syksy ja 1. kevät) Henkilökohtainen oppimis- ja opintosuunnitelma (palautus: 1. kevät) Opetustapahtumat (tieteenalan substanssi) Yhteistyötapahtumat tutkinto-ohjelmassa Koulutuksen kehittämisen tilaisuudet ja palaute opetuksesta sekä oppimisesta	Tutkinto-ohjelman opintojaksojen vastuupettajat opetuksen yhteydessä (HOPS) Kandidaatin tutkielman ohjaus Opetustapahtumat (tieteenalan substanssi) Yhteistyötapahtumat tutkinto-ohjelmassa Koulutuksen kehittämisen tilaisuudet ja palaute opetuksesta sekä oppimisesta	Maisteriopintojen rakenne ja tavoitteet maisteriopintojen aloituskurssilla (HOPS) Pro gradu -työn ohjaus (HOPS) Opetustapahtumat (tieteenalan substanssi) Yhteistyötapahtumat tutkinto-ohjelmassa Koulutuksen kehittämisen tilaisuudet ja palaute opetuksesta sekä oppimisesta

Kaavio 1: ohjauksen vaiheet poliitikan tutkimuksen tutkinto-ohjelmassa

4. Opintojen ohjauksen käytännöt

4.1. Ensimmäinen opiskeluvuosi

Tutoropettajat ovat keskeisessä roolissa ensimmäisen opiskeluvuoden ohjauksessa. Uudet opiskelijat jakautuvat tutorryhmiin, joiden työskentelyn tavoitteena on

- pohtia mitä opiskelu yliopistossa tarkoittaa ja mitä odotuksia opiskelijoilla on opiskelustaan yliopistossa?

- antaa opiskelijoille *valmiuksia itseohjautuvuuteen sekä akateemiseksi asiantuntijaksi kasvamiselle*. Käytännössä tavoitteena on antaa erilaisia näkemyksiä sisällöllisesti mielekkääseen opintojen suunnitteluun, jonka seurauksena opiskelijat ovat valmiita laatimaan realistisen suunnitelman opinnoistaan (tutoropettajien johdolla tutorryhmissä laaditaan ensimmäisen lukuvuoden kuluessa osana orientoivia opintoja vaadittava henkilökohtainen oppimis- ja opintosuunnitelma (HOPS))
- perehtyä käytännön opiskelutaitoihin ja opiskeluaikaisiin teknisiin kysymyksiin (miten opiskellaan, mitä reunaehtoja opiskelulle on, mitä käytänteitä opiskelijan tulisi tuntea, miten politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelman tutkintorakenne toimii).

Tutoropettajia varten on laadittu erillinen tutoropettajien tarkastuslista aiempien vuosien kokemusten perusteella, jossa esitetään myös tutoropettajien ja tutorryhmien käytännön järjestäytymiseen liittyviä asioita. Lisäksi opiskelijoiden kanssa päivitetään vuosittain opiskelukäytäntöjä ja opiskelutaitoja syventävä ensimmäisen vuoden opiskelijan opas, joka tukee sekä opiskelijoiden että opettajien tutorryhmissä toimimista. Tutkinto-ohjelman nimetty ohjausvastaava koordinoi tutoropettajien toimintaa.

4.2. Toinen ja kolmas opiskeluvuosi

Toisen ja kolmannen opiskeluvuoden aikana opintojen ohjaus kiinnittyy opetustapahtumiin, minkä lisäksi opiskelijoita kannustetaan osallistumaan tutkinto-ohjelman yhteistyötapahtumiin ja koulutuksen kehittämisen tilaisuuksiin. Vuorovaikutteisen oppimisympäristön mukaisesti on tärkeää, että opiskelijat ja opettajat päättävät yhdessä sen, miten opintoihin ja akateemiseksi asiantuntijaksi kasvamiseen liittyvistä kysymyksistä halutaan keskustella opetuksen yhteydessä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää kandidaatin-tutkinnosta maisteritutkintoon siirtymisen kysymyksistä.

Ohjauksen painopiste siirtyy opintojen suunnittelusta kohti politiikan tutkimuksen sisältökysymyksiä sekä akateemiseksi asiantuntijaksi kasvamisen prosessia. Opiskelijan kannalta tärkeitä ohjauksen vaiheita ovat laskennallisesti toisen vuoden keväällä tapahtuva ilmoittautumismenettely (tiedottamisesta vastaa yksikön opintopalvelut), mahdollinen vaihto-opintojakso sekä kandidaattitutkielmien ohjaus.

Poliitiikan tutkimuksen aineopintojen suuntaavien opintojen pakolliset moduulit (POLKVA10 Kansainvälisen politiikan teoria ja menetelmä; POLVOA11-12 Valtio-opin menetelmät) tarjoavat luontevan paikan opintojen tulevista sisällöllisistä valinnoista keskustelemiselle ja HOPS:in päivittämiselle. Moduuleissa järjestetään kontaktiopetusta tutkinto-ohjelman opiskelijoille vuosien 2015–2018 opetussuunnitelman mukaan jokaisena lukukautena. Lisäksi opintojaksot tulisi ohjeellisesti suorittaa toisena opiskeluvuonna. Sisällöllistä ohjausta annetaan kaikkien opetustapahtumien yhteydessä. Laskennallisesti kolmantena opintovuotena suoritettavan kandidaattitutkielmaseminaarin yhteydessä ohjauksessa voidaan keskustella erityisesti maisteriopintoihin siirtymisen kysymyksistä sekä opiskelijoiden asiantuntijuuden syventämiseen ja tunnistamiseen.

4.3. Maisteriopintojen ohjaus

Maisteriopintosuuntien ohjaus käynnistyy opintosuuntien syventävät opinnot käynnistävän aloituskurssin yhteydessä järjestettävällä tilaisuudella. Ensimmäisellä kurssilla perehdytään maisteriopintosuuntien sisältöihin ja tavoitteisiin. Aloituskurssin jälkeen tutor- ja HOPS-ohjauksesta vastaa se professori tai opettaja, jonka vastuulla olevaan erikoistumisalueeseen opiskelijan työ kuuluu ja/tai jonka ohjauksessa opiskelija tekee pro gradu -työtään.

Maisteriopintojen ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija osaa tehdä omaa akateemista profiilia koskevia valintoja, jotka koskevat niin oman opintosuunnan opintoja, valinnaisia opintoja kuin harjoittelujaksoa. Ennen kaikkea opiskelija saa riittävät perusteet ja tarvittavan akateemisen taustatuen oman pro gradu -tutkielmansa tekemiseen. Opiskelija oppii tuntemaan entistä paremmin tiedeyhteisön käytäntöjä ja osaa arvioida sen merkitystä myös oman uravalintansa kannalta.

5. Ohjaustoiminnan arviointi ja kehittäminen

Laadukkaan ohjauksen perustana on laadukas opetus. Laadukkaan opetuksen takaa pitkäjänteinen ja opiskelijoiden kanssa vuorovaikutuksessa tapahtuva koulutuksen kehittämistyö. Poliittikan tutkimuksessa koulutuksen kehittämistyössä on pitkät perinteet (ks. Seppä 2006, Seppä 2011). Opettajat ovat keränneet opetuksestaan palautetta sähköisellä palautelomakkeella, joka on kehitetty yhdessä opiskelijoiden kanssa. Opettajat tekevät palautteesta yhteenvedon, joka käsitellään poliittikan tutkimuksen opetusneuvostossa, josta edelleen keskustelujen jälkeen toimitettu opetussuunnitelmatyöryhmille otettavaksi huomioon opetussuunnitelmia laadittaessa. Palautteen tavoitteena on arvioida opiskelijan oppimista, jonka kautta opettaja voi arvioida ja kehittää omaa opetustaan. Opiskelijalle palautteen antaminen mahdollistaa osaamistavoitteen toteutumisen arvioinnin sekä mahdollisuuden kehittää omaa itsereflektiotaan. Opiskelijat keräävät lisäksi lukuvuosipalautteen, joka antaa opiskelijoille mahdollisuuden arvioida omaa oppimistaan pidemmällä aikavälillä. Koulutuksen kehittämiseen liittyvistä asioista keskustellaan lukuvuoden aikana järjestettävissä yhteisissä tilaisuuksissa.

Ohjaustoiminta on ollut onnistunutta, mikäli opiskelija ymmärtää osaamisensa kehittymisen ja ymmärtää akateemisen asiantuntemuksensa arvon sekä kansainvälisen toimintakykynsä.

6. Liitteet - ohjauksen työkalupakki

- Opas uusille opiskelijoille: ensimmäisen kerran vuonna 2006 laadittu opas päivitetään vuosittain yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Opas toimii ohjauksen välineenä sekä opiskelijoille että opettajille. Sen painopiste on ensimmäisen opiskeluvuoden kysymyksissä, mutta siinä pyritään huomioimaan myös myöhemmät opintojen vaiheet (harjoittelu, tutkielmien kirjoittaminen, harjoittelujakso ja niin edelleen). <http://iltakoulu.org/opiskelu/apua-opiskeluun/>
- Tutoropettajien tarkistuslista (draftattu ja suunniteltu yhdessä tutoropettajien kanssa)

- HOPS-lomakkeet (sisältävät ohjeet HOPS:in täyttämistä):
<http://www.uta.fi/jkk/pol/kaytannot/hops.html>
- Koulutuksen kehittämisen sivusto: http://www.uta.fi/jkk/pol/koulutuksen_kehittaminen.html

Lähteet:

Annala, Johanna (2012), Ohjaussuunnitelman rakentaminen yhteisössä. Ohjausvastaavien koulutus Tampereen yliopistossa 5.11.2012.

Saukkonen, Sakari (2007), Pitääkö yliopisto-opettajan antaa opinto-ohjaustakin? Peda Forum 1, 37–39.

Seppä, Tarja (2006), Opetuksen laatu järjestelmä. Poliitiikan tutkimuksen laitoksella. Pedagoginen kehityshanke.

http://www.uta.fi/jkk/pol/koulutuksen_kehittaminen/Opetuksen_laaturjestelma_POL.pdf

Seppä, Tarja (2011), Opetuksen laatu järjestelmän kehittäminen Poliitiikan tutkimuksen laitoksella, teoksessa Borg, Olavi (toim.), Ruudusta Raunioon. Valtio-opin ja kansainvälisen politiikan opetus YKK:ssa ja Tampereen yliopistossa 1925–2010., ss. 157–167. Tampereen yliopistopaino.
<http://tampub.uta.fi/handle/10024/65549>

Vehviläinen, Sanna (2012), Ohjaus työ- ja oppimisprosessien ohjaamisena yhteisöissä. Ohjausvastaavien koulutus Tampereen yliopistossa 5.10.2012.